

REFLEKSJE MŁODEGO INFORMATYKA I DZIADERSA NA TEMAT POLSKIEJ OŚWIATY. PROPOZYCJA METODY WYJŚCIA Z PERMANENTNEGO KRYZYSU OŚWIATY W POLSCE

Damian Kurpiewski^{1,2}, Krzysztof Skowronek¹

1. Wydział Matematyki i Informatyki UMK

2. Instytut Podstaw Informatyki PAN

d.kurpiewski@proton.me; blackbat13.github.io

Abstract. *This article proposes a reform to address Poland's education crisis by professionalizing teachers via a **State Teacher Examination (STE)** and modernizing school infrastructure. The STE aims to elevate teaching status, reward excellence, and integrate **informatics** into curricula, requiring sustained political and financial commitment.*

1. Wstęp

Niniejszy artykuł stanowi rozwinięcie refleksji nad kryzysem systemu edukacyjnego w Polsce, proponując innowacyjne, długoterminowe rozwiązania. Jego autorami są: młody informatyk aktywnie uczestniczący w kształtowaniu metod dydaktycznych oraz emerytowany nauczyciel z bogatym doświadczeniem w organizacji nauczania informatyki od jego początków w polskich szkołach. Zespólna perspektywa teoretyka i praktyka umożliwia spojrzenie na problem z różnych stron – od technologii po społeczne implikacje reformy.

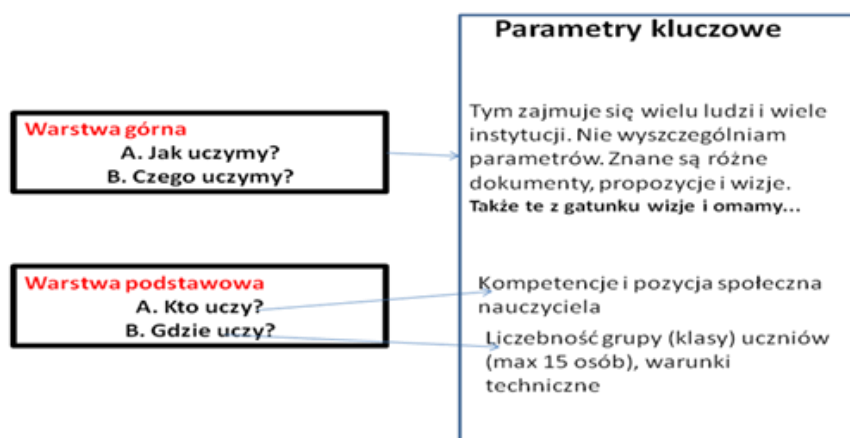
Artykuł skierowany jest przede wszystkim do nauczycieli informatyki, lecz jego treść dotyczy systemu oświaty jako całości, a jego diagnoza i propozycje mogą być inspiracją dla szerokiego grona pedagogów, decydentów oraz specjalistów zajmujących się rozwojem edukacji.

2. Diagnoza problemu: system w permanentnym kryzysie

System oświaty w Polsce od lat funkcjonuje w stanie przewlekłego kryzysu, którego konsekwencje są coraz bardziej widoczne. Równoczesny rozwój technologii oraz rosnące wymagania rynku pracy zaostrzają deficyty w przygotowaniu uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym. Jednocześnie obserwujemy narastającą tendencję

do powstawania szkół prywatnych, które – mimo wysokiego poziomu edukacji – są dostępne jedynie dla elit gospodarczych. Taki stan rzeczy prowadzi do pogłębienia nierówności społecznych i powstawania „dziedzicznej biedy” (*dlaczego jesteś biedny – boś głupi, dlaczego jesteś głupi – boś biedny*), gdzie brak dostępu do jakościowej edukacji skazuje kolejne pokolenia na ograniczone możliwości rozwoju.

W analizie systemu oświaty skupiamy się na dwóch kluczowych warstwach, jak przedstawiono na poniższej grafice:

Rysunek 1. Podział systemu oświaty

W pracy skupimy się na warstwie podstawowej i jej parametrach kluczowych:

- A. Kompetencje i pozycja społeczna nauczyciela
- B. Warunki techniczne nauczania i liczebność klas

1.1. Sanacja parametru B: nowoczesne warunki edukacyjne

Zdaniem autorów poprawa warunków technicznych nauczania stanowi warunek konieczny, lecz nie wystarczający do transformacji systemu. Nasza propozycja zakłada:

1. **Ograniczenie liczebności klas do maksymalnie 15 uczniów** – umożliwia to indywidualne podejście do ucznia i lepszą kontrolę procesu nauczania.
2. **Modernizację infrastruktury szkolnej** – wdrażanie pracowni komputerowych z aktualnym sprzętem, dostępem do szybkiego Internetu oraz oprogramowaniem dostosowanym do potrzeb cyfrowej edukacji.
3. **Inwestycje w rozbudowę istniejących i budowę nowych szkół** – aby zniwelować koncentrację zasobów w niektórych regionach i ograniczyć dysproporcje między szkołami.

Koszty takiej transformacji są ogromne, ale niepodważalne: tylko nowoczesna szkoła może skutecznie przygotować uczniów do pracy z technologiami XXI wieku, w tym do rozwiązywania problemów informatycznych, analizy danych czy programowania.

1.2. Sanacja parametru A: kompetencje i prestiż nauczyciela

Najważniejszą, lecz zarazem najtrudniejszą częścią reformy jest podniesienie kompetencji kadry pedagogicznej oraz jej pozycji społecznej. Artykuł postuluje powołanie **Państwowego Egzaminu Nauczycielskiego (PEN)** – narzędzia, które ma na celu legitymację zawodową, motywację do ciągłego rozwoju i dowartościowanie elitarnych nauczycieli.

Cele PEN:

- Identyfikacja i nagradzanie wzorowych pedagogów.
- Utworzenie mechanizmu samooczyszczania się zawodu z osób niekompetentnych.
- Podniesienie prestiżu zawodu nauczyciela do poziomu analogicznego do epoki przedwojennej.

Struktura egzaminu:

- Uczestnicy: nauczyciele na każdym etapie edukacji (od przedszkola do szkoły średniej).
- Skład komisji: trzech wybitnych profesorów specjalności oraz dwóch ekspertów od dydaktyki, posiadających doświadczenie w szkolnictwie.
- Forma: egzamin ustny podobny do doktorskiego, z dodatkową praktyczną częścią demonstrującą umiejętności prowadzenia lekcji.
- Wynik: binarny – pozytywny/negatywny, bez możliwości uzyskania oceny pośredniej.

Kryteria dopuszczenia do egzaminu:

- Minimum 5 lat pracy w jednej placówce.
- Pozytywna ocena przez nauczanych uczniów (średnia $\geq 4,5$ w skali 2-5).
- Brak skarg złożonych przez radę pedagogiczną, dyrekcję lub nadzór oświatowy.
- Zdany egzamin z zaawansowanego użytkowania edytora tekstu, arkusza kalkulacyjnego i bazy danych.

Nagrody dla laureatów PEN:

- Dożywotni tytuł np. "Nauczyciel Kategorii A – Informatyka".
- **Podwójne (lub potrójne) wynagrodzenie w stosunku do standardowej siatki płac.**

- Umieszczenie w publicznej liście na stronie Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Efekty długoterminowe:

- Stopniowe eliminowanie nauczycieli nieprzystosowanych do wymagań współczesnej edukacji.
- Wzrost motywacji do doskonalenia zawodowego wśród kadry pedagogicznej.
- Zwiększenie prestiżu zawodu, co przyciągnie młodszych, kompetentnych specjalistów, w tym informatyków.

1.3. Wyzwania i ograniczenia

Wdrożenie PEN napotka na przeszkody:

- **Koszty administracyjne i organizacyjne** – egzamin wymaga zaangażowania elit akademickich oraz regularnego finansowania.
- **Oporność kadry pedagogicznej** – część nauczycieli może odczuwać presję lub nieufność wobec nowego mechanizmu.
- **Brak politycznej stabilności** – reforma wymaga konsekwentnego wsparcia przez dziesiątki lat, niezależnie od zmieniających się rządów.

Autorzy podkreślają, że PEN nie jest rozwiązaniem rewolucyjnym, lecz ewolucyjnym, opartym na dobrowolnym uczestnictwie i stopniowej zmianie kultury zawodowej.

3. Podsumowanie i wezwanie do dialogu

Propozycja Państwowego Egzaminu Nauczycielskiego stanowi śmiałą, lecz bardzo potrzebną metodę naprawy systemu oświaty. Choć jej wdrożenie wymaga olbrzymich nakładów finansowych i politycznego zaangażowania, efekty długoterminowe – w postaci wyższego poziomu edukacji i redukcji nierówności społecznych – przewyższają koszty.